

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های خبری

مصاحبه پژوهشی؛

موضوع:

" بررسی اثرات شیوع کرونا بر کسب و کارهای اینترنتی "

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.tribnews.ir>

پژوهشگر: فاطمه حسینی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

- نکات برجسته پژوهش خبری ۲
- مقدمه ۳
- میزان آسیب پذیری کسب و کارهای اینترنتی ناشی از شیوع کرونا ۳
- گردشگری، آسیب پذیرترین کسب و کار اینترنتی ناشی از شیوع کرونا ۳
- رونق نسبی در فروشگاه‌های اینترنتی و سوپرمارکت‌های آنلاین ۴
- رغبت مردم به استفاده از حمل و نقل آنلاین به جای حمل و نقل عمومی ۴
- خدمات آنلاین رسانه‌ای و وبینارها، جذاب‌ترین کسب و کارهای اینترنتی در دوره شیوع کرونا ۴
- جمع‌بندی ۵

پژوهش
خبری
معاونت سیاسی
صدرا ویتا

❑ نکات برجسته پژوهش خبری

- ❖ از میان کسب و کارهای اینترنتی، بیشترین آسیب پذیری ناشی از شیوع کرونا در کشور مربوط به حوزه خدمات گردشگری و سفر با کاهش بیش از ۷۰ درصدی تقاضاست.
- ❖ سوپرمارکت های آنلاین در دوره شیوع کرونا به طور میانگین با افزایش حدود ۵۰ درصدی تقاضا روبه رو بوده اند.
- ❖ کسب و کارهای اینترنتی که در حوزه خدمات فیلم و سریال فعالیت می کنند در دوره شیوع کرونا در کشور با افزایش ۵۰ تا ۶۰ درصدی تقاضا مواجه شده اند.
- ❖ پر رونق ترین کسب و کارهای اینترنتی در زمان شیوع کرونا در کشور مربوط به برگزاری آنلاین سمینارها می باشد که افزایش ۴۰۰ تا ۹۰۰ درصدی تقاضا را تجربه کرده اند.

□ مقدمه

شیوع ویروس کرونا در کشور، نه تنها به تهدیدی جدی برای سلامت افراد جامعه تبدیل شده است، بلکه بخش‌های مختلف اقتصادی نیز از اثرات منفی این ویروس در امان نمانده‌اند. از جمله بخش‌های مهمی که این روزها تحت تأثیر شدید اثرات شیوع ویروس کرونا قرار گرفته است، بخش کسب و کارها است که هم بازار کسب و کارهای سنتی و هم بازار کسب و کارهای اینترنتی را شامل می‌شود. اگرچه انتظار می‌رفت در شرایطی که افراد به دلیل ترس از این بیماری، ماندن در خانه را ترجیح می‌دهند، بتوان از ظرفیت کسب و کارهای اینترنتی و اقتصاد دیجیتال در رونق بخشی به بازار کسب و کار استفاده کرد، اما ظاهراً سایه کم‌رونقی بازار نیز به کسب و کارهای اینترنتی هم سرایت کرده است و اغلب فعالان این حوزه، به خصوص بخش‌هایی که رونق را در ایام شب عید تجربه می‌کردند، با کسادی و حتی تعطیلی مواجه شده‌اند. به همین بهانه، در این نوشتار، طی مصاحبه‌ای با آقای رضا الفت نسب، رئیس اتحادیه کسب و کارهای اینترنتی کشور و همچنین با استناد به برخی اخبار موجود در این حوزه، میزان آسیب‌پذیری و اثرات شیوع ویروس کرونا بر برخی حوزه‌های کسب و کارهای اینترنتی بررسی شده است.

□ میزان آسیب‌پذیری کسب و کارهای اینترنتی ناشی از شیوع کرونا

نظر سنجی‌ها و برآوردهای اولیه از وضعیت کسب و کارهای اینترنتی به دنبال شیوع ویروس کرونا در کشور نشان می‌دهد میزان آسیب‌پذیری در این نوع کسب و کارها براساس حوزه فعالیت آنها متفاوت است. به طوریکه بخش عمده‌ای از آنها با کاهش فروش و تقاضا و همچنین تعدیل نیرو مواجه شده‌اند و بخش اندکی نیز با افزایش تقاضا روبه‌رو بوده‌اند. در کسب و کارهایی که کاهش فروش و تقاضا را تجربه کرده‌اند، میزان آسیب‌پذیری به طور میانگین بیش از ۷۰ درصد برآورد می‌شود که بخش عمده آنها مربوط به حوزه خدمات گردشگری و سفر می‌باشد. همچنین، حوزه‌هایی که رونق را در این مدت تجربه کرده‌اند، به طور میانگین با افزایش حدود ۵۰ درصدی تقاضا روبه‌رو بوده‌اند که طیف محدودی از کسب و کارهای اینترنتی را در بر می‌گیرد و بیشتر شامل فروشگاه‌های اینترنتی و سوپرمارکت‌های آنلاین و خدمات رسانه‌ای و برگزاری رویدادهای آنلاین می‌شود. این آمار نشان می‌دهد که بی‌رونقی و کسادی ناشی از شیوع ویروس کرونا، بر سر صاحبان کسب و کارهای اینترنتی نیز سایه انداخته است و اگر این روند ادامه یابد، بخشی از آنها با تعطیلی یا چالش‌های جدی مواجه خواهند شد. این موضوع نه تنها تهدید برای کسب و کارهای آنلاین است، بلکه تولید و اشتغال کشور را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

□ گردشگری، آسیب‌پذیرترین کسب و کار اینترنتی ناشی از شیوع کرونا

اگر براساس حوزه فعالیت کسب و کارهای اینترنتی، اثرات کرونا بر این بخش بررسی شود، شاید بتوان حوزه گردشگری و سایت‌های خرید و فروش آنلاین بلیت‌ها را آسیب‌پذیرترین حوزه در مقابل این پدیده دانست. چراکه پس از توصیه‌های مکرر مسئولان مبنی بر ممنوعیت یا محدودیت در سفر در شرایط کنونی، متقاضیان و مشتریان سایت‌ها و اپلیکیشن‌های خدمات سفر و گردشگری، کاهش بسیار شدیدی داشته‌اند و وضعیت درآمدی این کسب و کارها به شدت کاهش پیدا کرده است. به طور مثال، سایت علی‌بابا که خدمات سفر و گردشگری را ارائه می‌دهد در این مدت علاوه بر کاهش ۸۰ درصدی فروش، مجبور به تعدیل ۱۸۲ کارمند خود نیز شده است.

پس از گردشگری نیز، شاید حوزه سفارش آنلاین غذا با توجه به گستردگی آن، بیشترین آسیب را از پیامدهای اقتصادی ویروس کرونا در حوزه کسب و کارهای اینترنتی متحمل شده است، چراکه حساسیت مردم نسبت به مسائل بهداشتی، باعث شده تا اغلب آنها غذاهای خانگی را به غذاهای فست‌فود و رستورانی ترجیح دهند و تنها محدود رستوران‌های مشخصی با مشتریانی ثابت، شاید تغییری در فروش خود نداشته باشند. به طوریکه، برآوردهای صورت گرفته از برخی اپلیکشین‌هایی که در این حوزه به ارائه خدمات می‌پردازند حاکی از کاهش ۵۰ تا ۶۰ درصدی سفارشات آنها طی یک ماه گذشته دارد.

❑ رونق نسبی در فروشگاه‌های اینترنتی و سوپرمارکت‌های آنلاین

در مقابل کم‌رونی یا کساد برخی حوزه‌های فعالیت کسب و کارهای اینترنتی در مقابل شیوع ویروس کرونا، فروشگاه‌های اینترنتی شرایط به نسبت بهتری در مقابل سایر حوزه‌های کسب و کار در این بخش دارند. چراکه ماندن مردم در خانه و ترس از خرید حضوری، باعث شده تا بسیاری از افراد خرید اینترنتی مایحتاج و اقلام مورد نیاز خود را به خرید حضوری ترجیح دهند. در این میان برخی از فروشگاه‌ها با گرفتن تصاویر از ضدعفونی کردن اقلام خریداری شده مشتریان در حین آماده‌سازی و بسته‌بندی آنها و به نمایش گذاشتن آنها در شبکه‌های مجازی تلاش کرده‌اند تا از این طریق به جلب اعتماد و حفظ مشتریان خود بپردازند. سوپرمارکت‌های اینترنتی نیز از جمله فروشگاه‌هایی هستند که در این مدت نسبت به گذشته با افزایش تقاضا روبه‌رو بوده‌اند که البته معمولاً هر ساله در این ایام، شاهد افزایش تقاضا در این نوع فروشگاه‌ها هستیم و به همین دلیل، نمی‌توان به طور قطع افزایش تقاضا در این بخش را ناشی از شیوع ویروس کرونا دانست. براساس برآوردهای اولیه صورت گرفته از وضعیت فروش این فروشگاه‌ها، اغلب آنها افزایش ۵۰ درصدی تقاضا را در این مدت تجربه کرده‌اند.

❑ رغبت مردم به استفاده از حمل و نقل آنلاین به جای حمل و نقل عمومی

یکی دیگر از حوزه‌هایی که شاید آسیب کمتری از شیوع ویروس کرونا در کشور دیده باشد، حوزه حمل و نقل آنلاین یا همان تاکسی‌های اینترنتی است. چراکه ترس مردم در استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی و امکان درگیر شدن با این بیماری در محیط‌های شلوغ و پرازدحام، آنها را به استفاده از تاکسی‌های اینترنتی که امنیت بیشتری نسبت به حمل و نقل عمومی در این شرایط دارند سوق داده است.

❑ خدمات آنلاین رسانه‌ای و وبینارها، جذاب‌ترین کسب و کارهای اینترنتی در دوره شیوع کرونا

تعطیلی مدارس، تأکید مسئولان بر ماندن مردم در خانه و ضرورت پر کردن اوقات فراغت اعضای خانواده، در کنار بسته‌های اینترنتی رایگانی که در قالب طرح‌های مختلف از سوی وزارت ارتباطات به مشترکان ارائه شده است، باعث شده تا کسب و کارهای اینترنتی که خدمات آنلاین را در حوزه نمایش انیمیشن، فیلم و سریال ارائه می‌دهند بیش از پیش مورد توجه خانواده‌ها قرار گیرند. به طوریکه اغلب آنها به طور میانگین با افزایش ۵۰ تا ۶۰ درصدی تقاضا مواجه شده‌اند.

همچنین، توصیه‌هایی مبنی بر دورکاری و یا جلوگیری از برگزاری سیمینارها و رویدادهای مختلف فرهنگی علمی و ... باعث شده تا فعالان این بخش نیز دوره پر رونقی را در زمان شیوع کرونا تجربه کنند. البته تعداد کسب و کارهایی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، اندک است و شاید افزایش ۴۰۰ تا ۹۰۰ درصدی تعریف وبینارها و برگزاری آنلاین

سمینارها در یک روز ناشی از محدود بودن این نوع کسب و کارها در کشور است که باعث شده متقاضیان آنها به این شکل افزایش یابد، اما با این حال، این آمار حاکی از ظرفیت این نوع کسب و کارها برای ارائه خدمات به شرکتها، ادارات و سایر نهادهای و دستگاههای دولتی و بخش دولتی و خصوصی در تمام ایام سال است که می تواند مورد توجه قرار گیرد.

□ جمع بندی

گسترش شیوع ویروس کرونا، اثرات نامطلوبی بر سایر بخشهای اقتصادی کشور داشته است. کسب و کارهای اینترنتی نیز از اثرات منفی این بیماری در امان نمانده است و بخشهایی همچون گردشگری و یا سفارش آنلاین غذا که هر ساله در این ایام فصل پررونق و پردرآمد خود را سپری می کردند، به دلیل محدودیتها و نگرانیهایی که نسبت به رعایت مسائل بهداشتی در بین افراد جامعه ایجاد شده است، بیشترین آسیب را از اثرات منفی شیوع ویروس کرونا بر کسب و کارهای اینترنتی متحمل شده اند. این نوع کسب و کارها که عموماً کوچک هستند و با درآمدهای شخصی راه اندازی شده اند، برای بقا و ادامه فعالیت خود اتکای زیادی به افزایش تقاضا و مشتریان خود دارند. حال اگر، روند شیوع این بیماری در کشور با وضعیت کنونی تا چند ماه آینده ادامه یابد، مخاطرات جدی پیش روی فعالان این کسب و کارها خواهد بود و چه بسا، برخی از آنها چاره ای جز تعطیلی کسب و کار خود نداشته باشند. بنابراین، برای آنکه همواره فرصت بهره مندی از اقتصاد دیجیتال را در فضای کلان اقتصاد و کسب و کار کشور داشته باشیم، کسب و کارهای اینترنتی نیز در کنار کسب و کارهای خرد نیازمند حمایت های ویژه دولت برای ادامه فعالیت و بازگشت به روزهای رونق خود هستند، چراکه این نوع کسب و کارها با فراهم کردن و تسهیل فضای مناسب برای گردش اقتصادی کشور، نقش مؤثری در کاهش تبعات اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا خواهند داشت.